

Załącznik do uchwały Nr XIV/...../2025
Rady Gminy Rudniki
z dnia 20 lutego 2025 r.

**GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY
NA LATA 2025 - 2027
W GMINIE RUDNIKI**

RUDNIKI 2025

Wprowadzenie

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2025-2027 w Gminie Rudniki opracowano w oparciu o art. 176 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w myśl, którego gmina zobowiązana jest do tworzenia gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną. Program służy wspieraniu rodziny w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej.

Rodzina jako wspólnota naturalna dokonuje inicjacji społecznej dziecka, przy czym oparta jest ona w rzeczywistości na nakładaniu się socjalizacji i indywidualizacji każdego jej członka. Indywidualizacja obejmuje tworzenie i rozwój jednostki - jej osobowości, a socjalizacja odpowiada wprowadzeniu dziecka w istniejący lub nowy porządek relacji międzyludzkich, instytucji społecznych i wielkich twórców społecznych. Rodzina uczy złożoności ludzkiego życia poprzez codzienne styczności, przez stosunki i czynności wszystkich podmiotów do niej należących. Analizując stosunki społeczne w rodzinie nie należy ich rozpatrywać tylko i wyłącznie w kategoriach powiązań między ludźmi, które wynikają z ich pozytywnych postaw. Różne są bowiem postawy małżonków względem siebie, różne są wreszcie postawy rodziców wobec dzieci i przeżywanymi wspólnie problemami. Współczesna rodzina podlega wielu przemianom. W dobie transformacji społeczno – kulturalnej i ustrojowej polska rodzina ponosi wielkie koszty zachodzących reform. W prawidłowo zorganizowanej rodzinie, w klimacie miłości i zrozumienia dziecko znajduje pełne poparcie, poczucie bezpieczeństwa i możliwość przeżywania szczęśliwego dzieciństwa. Jeśli funkcjonowanie rodzin, ich kondycja pogarsza się, odbija się to wtedy ujemnie na działalności i losach zarówno jednostek jak i społeczeństwa. Zjawiskiem ściśle związanym z dysfunkcyjnością rodziny jest wzrastająca z każdym rokiem liczba tzw. sierot społecznych, a więc dzieci pozbawionych odpowiedniej opieki rodzicielskiej, mimo iż oboje rodzice żyją. Aby stworzyć tym dzieciom odpowiednie warunki rozwoju, organizuje się różnego rodzaju formy opieki całkowitej, takiej jak domy dziecka czy rodziny zastępcze.

Nienależyte wykonywanie władzy rodzicielskiej skutkuje ingerencją sądu opiekuńczego, który w zależności od stopnia zagrożenia dobra dziecka może wydać stosowne zarządzenie, w szczególności:

- a) zobowiązać rodziców oraz małoletniego do określonego postępowania z jednoczesnym wskazaniem sposobu kontroli wykonania wydanych zarządzeń,
- b) określić, jakie czynności nie mogą być przez rodziców dokonywane bez zezwolenia sądu, poddać rodziców innym ograniczeniom, jakim podlega opiekun,
- c) zarządzić umieszczenie małoletniego w rodzinie zastępczej albo w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

Dzieci, które nie znajdują miejsca w rodzinach zastępczych lub w rodzinach adopcyjnych są umieszczane w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Placówka wówczas zastępuje dzieciom rodzinę naturalną przez odpowiednie warunki mieszkaniowe, wyżywienie, zaopatrzenie w odzież, przedmioty osobistego użytku, opiekę zdrowotną i gwarancję realizacji obowiązku szkolnego z zabezpieczeniem warunków do dalszego kształcenia i zdobycia zawodu. Każde dziecko do prawidłowego rozwoju fizycznego i emocjonalnego potrzebuje rodziny, która zaspokaja jego potrzeby, zapewnia mu bezpieczeństwo i otacza miłością. Ze względu na tak pojmowaną rolę rodziny jest ona w naszym kraju i w naszym ustawodawstwie otaczana szczególną troską i ochroną. W sytuacji, gdy rodzina przeżywa kryzys i zmagają się z różnorodnymi problemami, olbrzymią rolę do spełnienia w tym zakresie mają służby pomocy społecznej.

Do podstawowych ich zadań należy świadczenie rodzinie i dziecku wszechstronnej pomocy umożliwiającej jak najlepsze funkcjonowanie.

W styczniu 2012 roku weszła w życie ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która reguluje kwestie pomocy dziecku i rodzinie przez samorządy. System ma za zadanie wsparcie dysfunkcyjnej rodziny dziecka, przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, a w przyszłości ograniczyć liczbę dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej. Na gminy zostały nałożone obowiązki, które wcześniej nie były regulowane. Do tych zadań należy w szczególności:

- 1) opracowanie i realizacja 3 letnich gminnych programów wspierania rodziny,
- 2) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
- 3) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem,
- 4) współfinansowanie pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 5) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej.

Obowiązek ten realizowany winien być w oparciu o trzyletni program wspierania rodziny. Gmina Rudniki realizuje obowiązek profilaktyki i wspierania rodziny. Pomoc dla rodziny jest skuteczna przy współpracy instytucji na szczeblu gminy i powiatu. Działania ujęte w programie wynikają z aktów prawnych:

- 1) ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- 2) ustawy o pomocy społecznej,
- 3) ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej,
- 4) ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- 5) ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii.

Diagnoza sytuacji rodzin korzystających z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rudnikach

W okresie od 2022 do 2024 roku z różnych form świadczeń (na podstawie ustawy o pomocy społecznej) Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rudnikach skorzystało wg poniższej tabeli

	Liczba rodzin korzystających ze wsparcia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rudnikach
W roku 2022	137
W roku 2023	173
W roku 2024	152

Najczęstszym powodem korzystania przez rodziny ze świadczeń pomocy społecznej są: niepełnosprawność, bezrobocie, długotrwała ciężka choroba, niski dochód, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, alkoholizm. Z uwagi na wiejski charakter gminy oraz ubogą infrastrukturę osoby w wieku produkcyjnym nie mają szans na zdobycie zatrudnienia na naszym terenie. Rodziny będące pod opieką Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rudnikach objęte były pomocą w formie dożywiania rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu”. W roku 2022 programem objęto 42 rodziny w tym 59 dzieci, w roku 2023 programem objęto 41 rodzin w tym 66 dzieci, w roku 2024 programem objęto 33 rodziny w tym 45 dzieci. Ośrodek jako organizacja partnerska o zasięgu lokalnym realizował Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa,

Europejskiego Funduszu Najbardziej Potrzebującym. Realizacja przystąpienia jako partnera. Poprzez dystrybucję żywności pomocą żywnościową były objęte także rodziny z dziećmi znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej.

W roku 2022 skorzystało z tej formy pomocy 70 dzieci;

W roku 2023 skorzystało z tej formy pomocy 77 dzieci;

W roku 2024 skorzystało z tej formy pomocy 93 dzieci.

Ponadto rodziny z terenu Gminy Rudniki wspierane są przez różne działania w ramach założeń m.in. Gminnego Programu Profilaktyki Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii. Zadania realizowane są przy współpracy z Gminnym Ośrodkiem Kultury Sportu i Rekreacji w Rudnikach, a także z sołectwami.

Najczęstsze przyczyny nasilenia trudnych sytuacji życiowych, które stanowią przyczynę ubiegania się o wsparcie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rudnikach przedstawia poniższa tabela.

Powody przyznania pomocy	Liczba rodzin w 2022	Liczba rodzin w 2023	Liczba rodzin w 2024
Ubóstwo	18	23	23
Potrzeba ochrony macierzyństwa	14	17	14
Sieroctwo	0	0	0
Bezrobocie	34	38	35
Bezdomność	1	1	1
Niepełnosprawność	31	35	30
Zdarzenie losowe lub sytuacja kryzysowa	0	0	0
Alkoholizm	9	13	8
Narkomania	1	2	2
Długotrwała lub ciężka choroba	16	27	24
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	13	16	11
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	0	0	4
Przemoc domowa	0	1	1

źródło: dane własne Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rudnikach.

Rodziny, które przeżywają trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych zostają objęte wsparciem asystenta rodziny, którego zadaniem jest praca socjalno-wychowawcza z elementami terapii w środowisku zamieszkania rodziny. Głównym działaniem jest pedagogizacja oraz wspieranie informacyjne, emocjonalne, czasem rzeczowe w różnych czynnościach dnia codziennego. W roku 2022 wsparciem asystenta rodziny objęto na terenie Gminy Rudniki 5 rodzin. W roku 2023 wsparciem asystenta rodziny objęto 8 rodzin na terenie Gminy Rudniki. W roku 2024 wsparciem asystenta rodziny objęto 7 rodzin na terenie Gminy Rudniki.

Dzieci umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej, są objęte oceną Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej - Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Oleśnie, z którym przy ocenach współpracuje asystent rodziny.

W roku 2022 – umieszczonych 7 dzieci;

W roku 2023 – umieszczonych 5 dzieci;

W roku 2024 – umieszczonych 5 dzieci.

Pieczę zastępczą w Powiecie Oleskim w formie instytucjonalnej zapewnia również placówka opiekuńczo-wychowawcza w Sowczycach, w której umieszczone jest 1 dziecko

z naszej gminy. W rodzinie biologicznej tego dziecka prowadzona jest praca asystenta rodziny. Z rodzinami objętymi wsparciem opracowywany jest plan obejmujący zakres realizowanych działań mających na celu przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych.

Analiza – mocne i słabe strony systemu wspierania rodziny w Gminie Rudniki

Mocne strony Gminnego Programu Wspierania Rodziny

1. Opracowana Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych.
2. Powołany Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej.
3. Działalność profilaktyczna i edukacyjna Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
4. Baza instytucji wspierających rodzinę: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rudnikach, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Oleśnie, Policja, Sąd Rodzinny w Oleśnie, organizacje pozarządowe, służba zdrowia, oświata.
5. Zatrudnienie asystenta rodziny.
6. Działalność punktu konsultacyjnego – udzielane poradnictwo psychologiczne.

Słabe strony Gminnego Programu Wspierania Rodziny

1. Brak pozytywnych wzorców osobowych w rodzinach dysfunkcyjnych, odrzucenie autorytetu osób pomagających.
2. Wyuczona bezradność i roszczeniowość rodzin uzależnionych od pomocy instytucjonalnej, głównie finansowej oraz brak współpracy ze strony rodzin w zakresie rozwiązywania problemów.
3. Brak świadomości społecznej o potrzebach i możliwościach w zakresie opieki zastępczej.
4. Bierna postawa rodzin wymagających wsparcia wobec problemów występujących w rodzinie, niechęć do nawiązania współpracy z placówkami niosącymi pomoc.
5. Brak organizacji pozarządowych działających na rzecz pomocy rodzinom z dziećmi.

Cel główny i cele szczegółowe

Cel główny: Wspieranie rodzin mających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej.

Cele szczegółowe:

1. **Zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywanie już istniejących - realizacja poprzez:**
 - 1) monitoring sytuacji rodzin zagrożonych dysfunkcjami,
 - 2) współpraca z kuratorami sądowymi, policją, szkołami, stowarzyszeniami w celu wypracowania wspólnych działań profilaktycznych,
 - 3) praca socjalna w zakresie odzyskania przez rodzinę zdolności do pełnienia prawidłowych funkcji społecznych,
 - 4) motywowanie członków rodziny do podejmowania działań na rzecz niwelowania występujących dysfunkcji,
 - 5) dążenie do reintegracji rodzin poprzez pomoc rodzinie, z której dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej w odbudowaniu środowiska wychowawczego mając na względzie powrót dzieci do rodziny naturalnej,
 - 6) w zależności od potrzeb rodziny wsparcie poprzez udział współpracy asystenta rodziny,
 - 7) zapewnienie dostępności korzystania z poradnictwa specjalistycznego.

wskaźniki

- liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny,
- liczba rodzin korzystających ze wsparcia specjalistycznego.

2. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dla rodzin z dziećmi - realizacja poprzez:

- 1) zapewnienie pomocy finansowej i rzeczowej rodzinom z dziećmi,
- 2) zabezpieczenie środków finansowych na pobyt dzieci w pieczy zastępczej (rodzinach zastępczych lub placówkach opiekuńczo-wychowawczych) – partycypacja gminy w kosztach utrzymania.

wskaźniki:

- liczba i formy udzielonej pomocy,
- liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.

Realizatorzy Programu

Program realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rudnikach przy udziale:

- 1) Urzędu Gminy Rudniki,
- 2) Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Rudnikach,
- 3) Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw Przeciwdziałania Przemocy Domowej w Rudnikach działającego przy Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Rudnikach,
- 4) Placówek Oświatowych z terenu Gminy Rudniki,
- 5) Placówek Służby Zdrowia,
- 6) Policji,
- 7) Kuratorów sądowych,
- 8) Sądów,
- 9) Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Oleśnie,
- 10) Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Oleśnie,
- 11) Powiatowego Urzędu Pracy w Oleśnie,
- 12) Organizacji pozarządowych,
- 13) Kościoła.

Źródło finansowania Programu

Finansowanie Programu odbywać się będzie w ramach środków budżetu Gminy Rudniki, dotacji oraz środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł.

Monitoring i ewaluacja Programu

Program będzie koordynowany przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rudnikach. Wskazana jest stała współpraca pomiędzy instytucjami w celu zapewnienia optymalnego efektu podjętych działań. Monitoring pozwoli na analizę i ocenę zebranych informacji. W terminie do 31 marca każdego roku przedkładane będzie przez kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rudnikach Radzie Gminy Rudniki roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny.

Podsumowanie

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Rudniki jest kontynuacją ustawy o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej. Zakłada stworzenie optymalnych warunków dla poprawy jakości życia rodzin, w szczególności dzieci. Niezbędne w podejmowanych działaniach jest podnoszenie świadomości w zakresie przyczyn i skutków dysfunkcji oraz zaspokojenie potrzeb dzieci. Osiągnięcie zamierzonych celów jest uwarunkowane współpracą rodzin z instytucjami działającymi na rzecz wychodzenia rodzin

z trudnych sytuacji. Wsparcie rodziny będzie opierać się na zasadzie pomocniczości, bowiem tylko wtedy można zwiększyć szanse rodziny na samodzielne, prawidłowe funkcjonowanie w środowisku przy wykorzystaniu własnej aktywności rodziny. Tak więc pomoc będzie nakierowana w pierwszej kolejności na wykorzystanie zasobów własnych rodziny, a wsparcie instytucjonalne będzie zapewnione w sytuacji ostatecznej.